

Vaccinpass lika självklart som krav på bilbälte

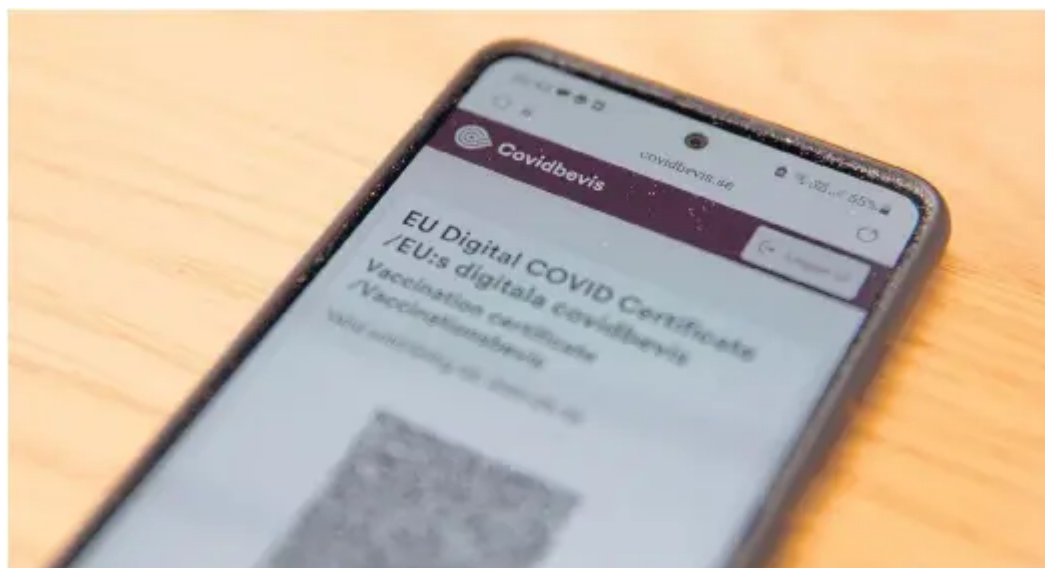
Vaccinpassen minskar inte bara smittspridningen utan fungerar som påtryckningsmedel på ovaccinerade att vaccinera sig.

Göteborgs-Posten · 15 Jan 2022 · Kalle Grill, docent i filosofi, Umeå universitet

---

Vaccinpass skyddar individer från allvarlig sjukdom och död. I ett välfärdssamhälle kan den omtanken inte väljas bort. Under en pandemi kan det vara lika farligt att befinna sig i folksamlingar utan att vara vaccinerad som det är att nyttja tyngre narkotika eller köra bil utan bälte. Därför är krav på vaccinpass en rimlig folkhälsoåtgärd, skriver Kalle Grill, docent i filosofi.

Eftersom många avstår vaccination mot covid-19 införs nu vaccinationspass i olika former. Tanken är att vaccination krävs för tillträde till platser där människor samlas. Detta är en rimlig idé som ligger i linje med modern folkhälsopolitik.

Vaccinationspass kan mildra effekterna av pandemin på två sätt. Dels minskar de helt enkelt mängden potentiella smittotillfällen. Dels fungerar passen som ett påtryckningsmedel på ovaccinerade att vaccinera sig. I den politiska retoriken fokuserar man oftast på den första effekten, men man bör inte rädas att framhäva även den andra. Det vi vill är inte att ovaccinerade lever socialt avskilda. Vi vill att de vaccinerar sig och lever som oss andra.

Det finns tre huvudsakliga skäl för en stat att kräva att dess invånare vaccinerar sig. För det första så minskar det risken att de smittar andra. En människas rätt att leva fritt måste alltid vägas mot riskerna det medför för andra att göra detsamma, utan att riskera liv och hälsa. Därför finns juridiska begränsningar på allt från hur fort vi får köra bil till vilka farliga ämnen vi får ha hemma. Därför kan också vårt beteende begränsas med stöd av Smittskyddslagen om vi är drabbade av en allmänfarlig sjukdom. Detta är inget nytt och har exempelvis använts när enstaka hiv-smittade vägrat ändra sina levnadsmönster.

Det andra skälet för att kräva vaccination är att det skyddar individen själv från allvarlig sjukdom och död. Den moderna välfärdsstaten motiveras av omtanke. Den omtanken kan inte alltid väljas bort. Vi tillåter helt enkelt inte att människor behandlar sig själva med valfria läkemedel, nyttjar vilka droger som helst för sin rekreation, eller framför sina fordon utan

hjälm eller bälte. Under en pandemi kan det vara lika farligt att befinna sig i folksamlingar utan att vara vaccinerad

” Vi tillåter helt enkelt inte att människor behandlar sig själva med valfria läkemedel, nyttjar vilka droger som helst för sin rekreation, eller framför sina fordon utan hjälm eller bälte som det är att nyttja tyngre narkotika eller köra bil utan bälte.

Det tredje skälet för att kräva vaccination är att sjukdom, för en själv eller andra, har vidare konsekvenser. Blir man allvarligt sjuk behöver man vård. Smittar man andra kan de behöva vård. Pandemin har lärt oss att vår sjukdom kan orsaka överbelastning av sjukvården. Men kopplingen mellan en persons sjukdom och andras umbäranden gäller mer generellt. I moderna välfärdsstater bekostas vården, i olika mån, gemensamt. Bejaktar man välfärdssamhället så bejaktar man också gemensamma kostnader och då blir den enes sjukdom den andras skattehöjning, eller välfärdsminskning.

Sjukdom bidrar förstås också till högre smittspridning i samhället och alla de följder detta har i form av störda samhällsfunktioner på grund av sjukfrånvaro och nedstängning av samhället för att begränsa smittspridningen. Att avstå vaccination innebär därför en förhöjd risk inte bara för egen och andras sjukdom och död utan även för diverse negativa systemeffekter. Dessa tre skäl ger stöd för vaccinationspass. Men väger de tillsammans tyngre än de skäl en stat har att respektera sina invånares frihet att leva som de vill? Det anser jag beror på hur viktig friheten är att inte vaccinera sig men ändå få vistas där andra människor samlas. Att avsätta ett par timmar för att uppsöka en vaccinationscentral är en liten kostnad. Att utsätta sig för risken för bieffekter av vaccinet är mer svårvärderat men risken är ändå liten relativt nyttan för en själv och andra.

Många människor har trots detta en stark vilja att avstå vaccination. Det talar för att låta dem avstå. Å andra sidan bygger denna vilja i regel på missförstånd eller desinformation och den står i konflikt med samma människors vilja att bevara sin hälsa och undvika att skada andra. De som inte låter sig övertygas tvingas inte till vaccination utan kan välja en viss grad av social isolering.

Det finns andra sätt att minska risken att smitta andra, som att hålla avstånd och hålla sig hemma vid sjukdom. Men eftersom dessa beteenden inte på samma sätt kan kontrolleras kan avsteg från dem inte lika tillförlitligt utgöra grund för frihetsbegränsande åtgärder.

Vi har alla ett ansvar att vidta åtgärder som avsevärt minskar risken för allvarlig skada eller sjukdom. Det gäller även risken för oss själva, eftersom vi inte kan välja bort andras omtanke och eftersom vår sjukdom och vårt vårdbehov påverkar andra, både direkt genom smittorisk och indirekt genom kostnader och systemeffekter. Vaccinationspass är ett rimligt sätt att sätta press på dem som inte vidtagit rimliga riskminskande åtgärder och samtidigt direkt minska smittspridningen.